

Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь
УА “Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў”

Зацвярджаю
Першы прарэктар
_____ Бондар Ю.П.

Праграма курса

“Станаўленне і развіцце філасофскай думкі Беларусі”

Для факультэта інфармацыйна-дакументных камунікацый

Аўтар-складальнік – Белакурскі В.М.

Мінск 2012

Уступ

Сення ў грамадскай свядомасці ўсё больш выразна праяўляецца глыбокі інтарэс да гісторыі айчынай культуры, стрыжнем якой выступае філасофская думка беларускага народа. У яе рэчышчы з далекіх часоў мінулага фарміраваўся шырокі погляд на сусвет, прыроду, грамадства, чалавека. Яна ў значнай ступені вызначала характар і кірункі развіцця беларускай культуры. Усё гэта патрабуе звароту студэнтаў да ідэйна-філасофскіх пошукаў беларускага народа. Вывучэнне спадчыны айчынных філосафаў, гуманістычнага зместу іх светапогляду і дзейнасці, умацоўвае ў студэнтаў пачуцце гонару за свой народ, асабістага дачынна да яго гісторыі і культуры, садзейнічае фарміраванню нацыянальнай самасвядомасці.

Мэтай спецкурса “Станаўленне і развіццё філасофскай думкі Беларусі” з’яўляецца авалоданне філасофскімі асновамі айчынай культуры ў працэсе вывучэння гісторыі беларускай думкі ад часоў Кіева-Полацкай Русі да сённяшніх дзён. Непасрэднай задачай выкладання спецкурса выступае фарміраванне ў студэнта прадметных кампетэнцый. У выніку вывучэння дысцыпліны студэнт павінен ведаць:

- асноўныя праблемы айчынай філасофіі;
- сутнасць найважнейшых філасофскіх вучэнняў і іх выдатных прадстаўнікоў;
- каштоўнасці нацыянальнай культуры, выпрацаваныя айчынай філасофскай думкай;
- уклад беларускіх мысліцеляў у еўрапейскую культуру.

Тэматычны план

		Колькасць гадзін	
		Лекцыі	Семінары
1.	Асаблівасці філасофскай культуры Беларусі	2	
2.	Філасофскія і грамадска-палітычныя погляды Сярэднявечча	2	4
3.	Філасофская думка эпохі Адраджэння і Рэфармацыі	2	4
4.	Філасофскія ідэі Новага часу ў Беларусі	4	
5.	Філасофія Асветніцтва	2	
6.	Філасофская думка XIX ст.	4	
7.	Філасофская навука ў XX ст.	4	
	Усяго	20	8

Тэма 1. Асаблівасці філасофскай культуры Беларусі.

Месца філасофіі ў айчыннай культуры. Асаблівасці і складанасці рэканструкцыі гісторыі філасофскай думкі ў Беларусі. Галоўныя філасофскія кірункі і праблематыка. Беларуская філасофская думка ў кантэксце еўрапейскай філасофіі. Полістратэгічны падыход у гісторыка-філасофскім даследаванні. Гісторыя філасофіі і адзінства філасофскага досведу. Інтэлектуальны вобраз Беларусі: метафізіка “тутэйшасці”. Практыкі арганізацыі гісторыка-філасофскага пошуку. Спадчына, ідэнтычнасць і гістарычны выбар. Праблема крыніц і даследаванняў. Інтэлектуальны вобраз Беларусі. Беларусь паміж Захадам і Ўсходам.

Тэма 2. Філасофскія і грамадска-палітычныя погляды

Сярэднявечча.

Язычніцтва як рэлігійна-міфалагічны светапогляд. Роля язычніцтва як першапачатковай спробы духоўна-практычнага засваення рэчаіснасці.

Прыняцце хрысціянства і хрысціянізацыя грамадства. Тэацэнтрызм мыслення. Розум і вера. Антрапалогія Сярэднявечча.

Асаблівасці айчыннай філасофскай культуры. Хрысціянска-язычніцкі дуалізм. Сінкрэтызм мыслення. Прыярытэт маральна-эстэтычных аспектаў над фармальна-лагічнымі.

Эстэтычныя і сацыяльна-палітычныя погляды. Уяўленні аб вышэйшых каштоўнасцях жыцця. Праслаўленне кніжных ведаў. Разуменне прызначэння філасофіі. Ідэя праўды. Ідэі духоўнага ўдасканалення і прызначэння чалавека.

Ідэя гісторыі. “Слова аб законе і міласці” Мітрапаліта Іларыёна. “Повесть временных лет”, “Слова аб палку Ігаравым”. Ідэя адзінства Русі. Праблема трагічнага ў гісторыі (Усяслаў Чарадзеі).

Клімент Смаляціч. “Пасланне прэсвітэру Фаме”. Ідэя аўтакефаліі. Сімвалізм экзагетыкі. Розум і пачуцці.

Кірыла Тураўскі. Апалагетычнасць і сімвалізм творчасці. Праблема Бога. Прырода Хрыста. Праблема душы і цела. Праслаўленне мудрасці і

кніжных ведаў. “Прытча аб чалавечай душы і целе”, “Слова аб прамудрасці”, “Повесць аб бесклапотным цары і яго мудрым дарадцы”.

Эстэтычныя ўяўленні. Бог як крыніца і вышэйшае выражэнне прыгажосці. Духоўная і пачуццёвая прыгажосць.

Тэма 3. Філасофская думка эпохі Адраджэння і Рэфармацыі.

Паняцце “беларускае Адраджэнне” і яго змест. Асаблівасці айчынай філасофскай культуры эпохі Рэнэсансу. Заходняя і Ўсходняя культурныя традыцыі. Прыярытэт агульнага добра. Сацыяльна-палітычная і рэлігійна-этычная накіраванасць думкі. Кампраміс філасофіі і тэалогіі. Накірункі рэнэсансна-гуманістычнай думкі: радыкальна- рэфармацыйнае; памяркоўнае; матэрыялістычна-атэістычнае. Станаўленне нацыянальнай самасвядомасці.

Грамадска-філасофскія погляды Ф.Скарыны. Праблема інтэрпрэтацыі Свяшчэннага пісання. Магчымасць асабістых адносін да Бога і асабістай веры. Хрысціянскі гуманізм мыслення. Праблема антрапалогіі. Маральны імператыў. Праблема суадносін індывідуальнага і агульнага добра. Ідэя патрыятызму і верацярпімасці. Эстэтызацыя мудрасці. Ідэал асобы. Ідэя натуральнага права. Закон і агульнае дабро. Сінкрэтызм мыслення і духоўна-практычны накірунак светапогляду гуманіста.

Сымон Будны. Антытрынітарнае вучэнне і яго філасофскі сэнс. Адзіны Бог як прааснова існасці. Гуманізм хрысталогіі мысліцеля. Прынцып сумнення. Перагляд крыніц маральнасці.

Ідэя свабоды асобы і прававой дзяржавы. Ідэал духоўнай свабоды. Ідэі верацярпімасці і свабоды думкі (С.Будны, М.Літвін).

Андрэй Волан. Сутнасць свабоды. Недатыкальнасць асобы. Прынцып рэлігійнай свабоды.

Леў Сапега. Прыярытэт юрыдычнай свабоды. Аўтарытэт закона. Ідэя юрыдычнай роўнасці. Свобода рэлігійна-палітычнага выбару.

Грамадска-філасофскія ідэі ў палемічнай літаратуры.

П.Скарга І.Пацей. Ідэя ўніяцтва. Антыўніяцкая публіцыстыка (М.Сматрыцкі, Х.Філалет, З.Капысценскі, А. Філіповіч). Канцэпцыя рэлігійнай свабоды. Абарона нацыянальнай культуры і традыцый. Патрыятызм М.Гусоўскага.

Матэрыялістычныя і атэістычныя ідэі С.Лован, К.Бекеш, К.Лышчынскі.

Тэма 4. Філасофскія ідэі эпохі Новага часу ў Беларусі.

Асноўныя тэндэнцыі ў філасофскай думцы XVII-XVIII ст. Распаўсюджванне новай філасофіі. Тэндэнцыя аддзялення філасофіі ад тэалогіі (Л.Зізіній, Ф.Уяўлевіч, С.Полацкі).

С.Полацкі. Праблема існасці. Пытанні гносеалогіі. Бог і магчымасці яго пазнання. Два пачаткі існасці. Ідэя трыадзінства сусвету. Адмаўленне прыроджаных ідэй. Чалавек і “жыццёвае мора”. “Грахі розуму”. Ідэя дваістай ісціны. Разуміцельная, натуральная і маральная філасофія. Мудрасць як вышэйшая дабрачыннасць. Тэорыя грамадскага дагавору.

Барацьба ў галіне светапогляду ў канцы XVII- пач.XVIII ст. А.Белабоцкі аб праве навукі на самастойнае існаванне. Вучэнне аб “натуры”.

Уплыў на айчынную культуру заходнееўрапейскай філасофіі Новага часу. Капернікіянства ў Беларусі. Эклетычная філасофія другой паловы XVIII ст. Вучэнні С.Скарульскага і С.Шадурскага.

Філасофскія погляды Б.Дабшэвіча. Прызначэнне філасофіі. Праблема існасці. Шляхі пазнання.

Вучэнне Г.Каніскага. Гносеалагічныя погляды. Антысхаластычная тэндэнцыя. Ідэя адзінства свету. Асветніцтва.

Тэма 5. Філасофія Асветніцтва.

Філасофія Асветніцтва і яе асаблівасці ў Беларусі (д.п. XVIII ст. – пач. XIX ст.) Ідэалы розуму, ведаў і навукі. Абсалютызацыя каштоўнасцей асветніцтва. Накіраванасць філасофскай думкі на грамадскія перабудовы.

Гносеалогія, логіка, сацыяльная філасофія як асноўныя накірункі філасофскай думкі.

К.Нарбут аб значэнні філасофіі і свабодзе думкі. Праблема прычыннасці. Пытанне ісціны. Грамадска-філасофскія погляды. Фізіякраты. І.Храптовіч аб ролі “натуральнага парадку”. І.Страйноўскі. Тэорыя грамадскага дагавору і натуральнага права. Прагрэс чалавечага розуму як галоўная сіла грамадскага развіцця. “Дасканалае заканадаўства” К.Багуслаўскага. Асветніцтва Я.Масальскага.

А.Доўгірд. Гісторыя філасофіі. Логіка. Тэорыя пазнання і маральная філасофія.

Тэма 6. Філасофская думка XIX ст.

Філаматы аб сувязі маралі і палітыкі. Роля сярэдняга класа. Выключнасць шляхты ў гістарычнай дзейнасці. Дэмакратычнае грамадства: народ як галоўная сіла вызваленчай барацьбы. Ідэі свабоды і нацыянальнай роўнасці. Маральнасць і ўсеагульнае дабро. Ф.Савіч аб сацыяльнай роўнасці. “Хрысціянская філасофія жыцця” М.Якубовіч. Палеміка 30-50-х гадоў аб сутнасці і значэнні філасофіі.

Напярэдадні нацыянальнага адраджэння. В.Дунін-Марцінкевіч: прыярытэт агульнага дабрабыту народа і грамадства; ідэя салідарызму. Ідэі сацыяльнай патрыярхальнасці і асветніцтва.

Рэвалюцыйна-дэмакратычныя плыні другой палавіны XIX – пачатку XX ст. Тэма народа і пошуку шляхоў яго сацыяльнага і нацыянальнага вызвалення. Ідэі свабоды, братэрства і сацыяльнай справядлівасці як дамінанты грамадскай думкі.

Грамадска-палітычныя погляды К.Каліноўскага. Сацыяльны крытыцызм. Праблема “мова-народ” у творчасці Ф.Багушэвіча. Ідэйна-эстэтычныя пазіцыі А.Гурыновіча і Я.Лучыны.

Абуджэнне нацыянальнай самасвядомасці. Ідэя нацыянальнай дзяржавы і праблема вызвалення чалавека ў творчасці Я.Купалы. Тэмы грамадства, асобы і “філасофскае задуменне над жыццём” у Я. Коласа.

А. Пашкевіч (Цетка): ідэал барацьбы і свабоды. М.Багдановіч: пытанні нацыянальнай культуры, праблема мовы.

Тэма 7. Філасофская навука Беларусі ў XX ст.

Стварэнне інстытуцыйных асноў філасофскай навукі. Першыя навуковыя ўстановы і даследчыкі філасофіі. Асноўныя накірункі дзейнасці навукоўцаў. Галоўная праблематыка першых філасофскіх прац. Юбілейны зборнік “Чатырохсотлеце беларускага друку” (1926) і праблема філасофскай спадчыны.

“Беларусы” Я.Карскага. Пытанні гісторыі, культуры і мовы. Першыя даследаванні творчасці Ф.Скарыны і іх вынікі (У. Пічэта, Я.Воўк-Леановіч, М.Шчакаціхін). С.Будны і філасофскія набыткі беларускіх навукоўцаў. “Нарысы з гісторыі беларускага мастацтва” М.Шчакаціхіна.

І.Абдзіраловіч: становішча беларускага этнасу ў геапалітычнай прасторы паміж Усходам і Захадам; праблема сацыяльнай творчасці.

Даследаванні гісторыі заходнееўрапейскай філасофіі. Праблемы філасофіі марксізму. Пытанні рускай філасофскай думкі.

Культ асобы І.Сталіна і перашкоды на шляху развіцця беларускай культуры. Становішча філасофскай навукі ў 30-я – пач.40-х гадоў.

Філасофская думка Беларусі ў пасляваенны час. Гісторыка-філасофскія даследаванні. Праблемы этыкі і эстэтыкі. Сацыяльная філасофія. Філасофія і метадалогія навукі.

Асноўная літаратура

1. Гісторыя філасофскай і грамадска-палітычнай думкі Беларусі. У 6 т./ В.Б. Евароўскі. [і інш.]; рэд. Кал. : В.Б. Евароўскі [і інш.]; Нац акад. навук Беларусі, Ін-т філасофіі. – Мінск: Беларус. Навука, 2008. – Т. 1: Эпоха Сярэднявечча. – 574 с.
2. Гісторыя філасофскай і грамадска-палітычнай думкі Беларусі, думкі Беларусі. у 6 т./ С.І. Санько [і інш.]; Нац. акад. навук Беларусі, Ін-т філасофіі. – Мінск: Беларус. Навука, 2010. – Т. 2: Пратарэнесанс. Адраджэнне. – 840 с.
3. Идеи гуманизма в общественно-политической и философской мысли Белоруссии 1977 - Идеи гуманизма в общественно-политической и философской мысли Белоруссии (дооктябрьский период). – Минск: Наука и техника 1977. – 280 с.
4. Идеи 1980 – Идеи материализма и диалектики в Беларуси в (дооктябрьский период) / Акад. наук БССР. Ин-т философии и права; редкол.: К.П. Буслов(гл.ред) и др. – Минск: Наука и техника, 1980. – 344 с.
5. История философии 2001 - История философии: Учеб. Для филос. и социогуманитарных спец. Вузов/ А.А.Бородич, А.В.Бодаков, Н.Н.Беспамятных [и др.]; под ред. Ч.С. Кирвеля. – 2-е изд., испр. – Минск: Новое знание, 2001. -278 с.
6. Козел 2004 – Козел, А.А. Философская мысль Беларуси: учебное пособие для студентов философских специальностей учреждений, обеспечивающих получение высшего образования / А.А.Козел. – Амалфея, 2004. – 350 с.
7. Майхрович 1992 – Майхрович А.С. Поиск истинного бытия человека.: Из истории философии и культуры Беларуси./ А.С. Майхрович. – Минск: Навука и тэхніка, 1992. – 247 с.

8. Майхрович 1997 – Майхрович, А.С. Становление нравственного сознания.: Из истории духовной культуры Беларуси. / А.С. Майхрович. - Минск: Беларус.книгазбор, 1997. – 205 с.
9. Очерки 1996 - Очерки истории науки и культуры Беларуси IX – нач. XX вв. – Мінск, 1996.
10. Очерки 1973 – Очерки истории философской и социологической мысли Белоруссии. – Минск, 1973.- 556 с.
11. Старостенко 2005 - Старостенко В.В. Общественная и философская мысль в Беларуси X-XVII вв.: учебное пособие. – Могилев: МГУ им А.А.Кулешова, 2005. – 216 с.
12. Философская 1987 – Философская и общественно-политическая мысль Беларуси и Литвы. Дооктябрьский период: закономерности развития, проблемы исследования. – Минск, 1987.

Анталогіі, хрэстаматыі, справачныя выданні.

1. Анталогія даўняй беларускай літаратуры 2005 – Анталогія даўняй беларускай літаратуры: XI – першая палавіна XVIII ст.: сборник /НАН Беларусі; Ін-т літаратуры імя Я.Купалы; навук. Рэд. В.А. Чамярыцкі. – 2-е выд. выпр. – Мінск: Бел навука, 2005. – 101 с.
2. Беларускія летапісы і хронікі 1997. – Беларускія летапісы і хронікі: пер са старажытнарускай , старабеларускай і польск./ уклад. У.Арлова; прафм В.Чамярыцкага. – Мінск: Беларус. кнігазбор, 1997. – 432 с.
3. Из истории 1962 – Из истории философской и общественно-политической мысли Белоруссии.//Избр. Произв. XVI – нач.XIX в./ под общ. ред. В.А.Сербента[и др.]. – Минск: Изд-во АН БССР, 1962. -524 с.
4. Мысліцелі і асветнікі Беларусі 1995 – Мысліцелі і асветнікі Беларусі: энцыкл. даведнік./ Беларус. энцыкл.; гал.рэд. Б.І.Сачанка: [і інш].. – Мінск: БелЭн, 1995. – 671 с.

Тэмы семінарскіх заняткаў

1. Тэма. Філасофскія і грамадска-палітычныя погляды.

Сярэднявечча.

1. Вытокі і асноўныя асаблівасці філасофіі Сярэднявечча. Хрысціянска-язычніцкі дуалізм.
2. Розум і вера. Гносеалагічныя ўяўленні.
3. Сацыяльна-палітычныя погляды. Ідэя гісторыі. Тэма аддзінства Русі. Праблема трагічнага ў гісторыі.
4. Філасофскія погляды К.Тураўскага. Праслаўленне мудрасці.
5. “Прытча аб чалавечай душы і целе”. “Повесць аб бесклапотным цары і яго мудрым дарадцы”.
6. Маральна-эстэтычныя ўяўленні Сярэднявечча.
7. Генезіс нацыянальнай самасвядомасці.

Літаратура.

1. Беларуская міфалогія 2004 – Беларуская міфалогія: Энцыклапедычны слоўнік / С.Санько, Т.Валодзіна, У.Васілевіч і інш. – Мінск: Беларусь, 2004. – 592 с. (2-е выд., 2006 г.).
2. Беларускі народны каляндар 1993 – Беларускі народны каляндар / аўт.-уклад. А.Лозка. – Мінск: Польша, 1993. – 205 с.
3. Беларускі фальклор 1996 – Беларускі фальклор; Хрэстаматыя. Вучэб.дапаможнік для філал. Спец. ВНУ/ Склад.: К.П.Кабашнікаў [і інш.]. – 4-е выд. перапрац. – Мінск. Вышэйш. шк., 1996. – 856 с.
4. Богданович 1895 – Богданович, Е.А. Пережитки древняго міросозерцанія у белоруссовъ: Этнографический очеркъ А. Богдановича. – Гродна: Губтип, 1895 – 111. – 186 с.

5. Буланин 1991 – Буланин, Д.М. Античные традиции в древнерусской литературе XI – XVI вв./Д.М.Буланин. – Munchen, 1991.
6. Ганстрем 1970 – Ганстрем, Е.Э. Почему митрополит Климент Смолятич называется философом/ Е.Э. Ганстрем // ТОДРЛ. – М.; Л., 1970. – Т. XXV.
7. Гачев 2007 – Гачев, Г.Д. Космо-психо-логос: национальные образы мира/ Г.Д. Гачев. – М.: Академический проект, 2007. – 255 с.
8. Громов, Козлов 2001 – Громов, М.Н. Русская философская мысль X – XVII веков / М.Н. Громов, Н.С. Козлов. – Спб. – Изд-во РХГИ, 2001.
9. Гумилев 2001 – Гумилев, Л.Н. Древняя Русь и великая степь/ Л.Н. Гумилев. – М.: Айрис-пресс: Рольф, 2001. – 763 с.
10. Довнар-Запольский 2005 – Довнар-Запольский, М.В. История Белоруссии / М.В. Довнар-Запольский. – 2-е изд. – Минск: Беларусь, 2005. – 678 с.
11. Ермаловіч 1990 – Ермаловіч, М.І. Старажытная Беларусь: Полацкі і навагародскі перыяд. – Мінск: Маст. літ., 1990. – 336 с.
12. Жыцця адвечны лад 1998 – Жыцця адвечны лад: беларускія народныя прыкметы і павер'і / Уклад. Выясілевіч. – Мінск: Выд-ва дзярж. прадпр. “Маст. літ.”, 1998. – 606 с.
13. Зайцев 2003 – Зайцев, Д.М. Общественно-политическая и религиозно-философская мысль Беларуси, Украины и России IX – XVII вв. Учеб.пособие для уч-ся и студентов всех специальностей / А.И. Зайцев. – Минск, 2003.
14. Идейно-философское наследие Иллариона Киевского 1986 – Идейно-философское наследие Иллариона Киевского. – М., 1986. – Ч. 1-2.
15. Изборник 1986 – Изборник: Повести Древней Руси / сост. Из коммент. Л.А. Дмитриева, Н.В. Поньрко, вступит. Ст. Д.С.Лихачева. – М.: Худож. лит., 1986. – 446 с.
16. Кніга жыццй і хаджэнняў 1994. – Кніга жыццй і хаджэнняў / уклад, прадмова і камент. А.Мельнікава.- Мінск: Маст. літ., 1994. – 503 с.

17. Конан 2006 – Конан, У.М. Беларуская мастацкая культура эпохі Сярэднявечча і Рэнесансу / У.М. Конан. – Мінск: БДПУ, 2006.
18. Культура Византии 1989 – Культура Византии. Вторая половина VII века – XII ст. – М., 1989.
19. Литература Древней Руси 1990 – Литература Древней Руси / под.ред. Д.С.Лихачева. – М., 1990. – 544 с.
20. Ловмянский 2003 – Ловмянский, Г. Религия славян и ее упадок (VI – XII вв.) / Г.Ловмянский/ пер. с польского М.В. Ковальковой. – СПб.: Акад.проект, 2003. – 508 с.
21. Лотман 1996 – Лотман, Ю.М. Внутри мыслящих миров. Человек – текст – семиосфера – история / Ю.М. Лотман. – М., 1996. – 447 с.
22. Майхрович 1997 – Майхрович, А.С. Становление нравственного сознания. Из истории духовной культуры Беларуси / А.С. Майхрович. – Минск.: Беларуски книгазбор, 1997. – 205 с.
23. Міфалогія 2003 – Міфалогія. Духоўныя вершы / А.М. Ненадавец, А.У.Марозаў, Л.М.Салавей, Т.А. Ивахненка; навук. Рэд. А.С.Фядосік. – Мінск.: Беларус.навука, 2003. – 469 с.
24. Отечественная общественная мысль эпохи Средневековья 1988 – Отечественная общественная мысль эпохи Средневековья. - Киев, 1988 г.
25. Рыбаков 1994 – Рыбаков, Б.А. Язычество древних славян / Б.А. Рыбаков. – М., 1994.
26. Филист 1988 – Филист, Г.М. Введение христианства на Руси: предпосылки, обстоятельства, последствия / Г.М. Филист. – Минск, 1988. – 252 с.

Прыкладныя тэмы рэфератаў.

1. Язычніцтва старажытных славян.
2. Прыняцце хрысціянства ў Беларусі.
3. Асаблівасці філасофскай культуры.

4. Маральна-этычныя і сацыяльна-палітычныя погляды Сярэднявечча ў Беларусі.
5. Грамадска-філасофскі змест фларыгелій
6. Антрапалагізм сярэднявечнай думкі.
7. “Слова аб законе і міласці” мітрапаліта Іларыёна.
8. Праблема агульнага добра ў старажытнарускай літаратуры.
9. Грамадска-філасофскія погляды К.Смаляціча.
10. Філасофія К.Тураўскага.
11. Эстэтычныя ўяўленні Сярэднявечча ў Беларусі.
12. Уплыў перакладной літаратуры на станаўленне айчынай думкі Сярэднявечча.

Тэма. Філасофская думка эпохі Адраджэння і Рэфармацыі.

1. Асаблівасці айчынай філасофскай культуры эпохі Рэнэсансу. Заходняя і Ўсходняя культурныя традыцыі.
2. Філасофія і станаўленне нацыянальнай самасвядомасці.
3. Гуманістычная парадыгма ў творчасці Ф.Скарыны. Праблема чалавек-грамадства.
4. Ідэі прававога грамадства і свабоды асобы (Л.Сапега, А.Волян).
5. Праблема ўзаемаадносін дзяржавы і рэлігійных інстытутаў (П. Скарга, І.Пацей).
6. Матэрыялістычныя і атэістычныя ідэі (С.Лован, К.Бекеш, К.Лышчынскі).

Літаратура

1. Агіевіч 2002 – Агіевіч, У.У. Імя і справа Скарыны./У.У. Агіевіч. – Мінск: Беларус.навука, 2002. – 319 с.
2. Ассман 2004 – Ассман, Ян. Культурная памяць: Письмо, память о прошлом и политическая идентичность в высоких культурах древности (Ян Ассман пер. с нем. М.М. Сокольской). – М. 1998.

3. Багдановіч. Белорусское возрождение 2001 – Багдановіч, М. Поўны збор твораў. У 3 т./ М.Багдановіч . – Мінск, 2001 – Т.2 – с.257-285.
4. Бортник 2008 – Бортник, И.А. Проблема толерантности в православной полемической мысли Речи Поспалитой 1596-1632/И.А. Бортник//Studia Historica europaе orientalis: Исследования по истории Восточной Европы. – Минск: БГУ, 2008. – с.185-202.
5. Гісторыя 2006 - Гісторыя беларускай літаратуры XI – XIX стагоддзяў: у 2 т. – Мінск: Беларуская навука, 2006. - Т. 1: Даўняя літаратура: XI – першая палова XVIII ст. навук.рэд. В.А.Чамярыцкі. – 910 с.
6. Голенченко 1989 – Голенченко, Г.Я. Идеиные и культурные связи восточно-славянских народов в XVI – середине XVII в. Голенченко – Минск: Наука и техника, 1989. – 285с.
7. Дварчанін 1991 – Дварчанін, І.С.Францыск Скарына як культурны дзеяч і гуманіст на беларускай ніве / І.С.Дварчанін. – Мінск: Навука і тэхніка, 1991. 187.
8. Конан 2006 – Конан, У.М. Беларуская мастацкая культура эпохі Сярэднявекі і Рэнесансу/ У.М.Конан. – Мінск: БДПУ імя М.Танка, 2006. – 176 с.
9. Левшун 2001 – Левшун Л.В, История восточнославянского книжного слова XI–XVII вв Л.В.Левшун. – Минск: Экопрэс, 2001. – 352 с.
10. Литвин 1994 – Литвин, Михалон. О нравах татар, литовцев, москвитян/ Михалон. Литвин. – М., 1994.
11. Любавский 2004 – Любавский, М.К. Очерк истории Литовско-Русского государства до Люблинской унии включительно / М.К. Любавский.- М., 2004.
12. Майхрович 1997 – Майхрович, А.С. Становление нравственного сознания: Из истории духовной культуры Беларуси / А.С.Майхрович. – Минск: Наука и техника, 1992. – 247с.

13. Немировский 1990 – Немировский, Е.Л. Франциск Скорина: Жизнь и деятельность белорусского просветителя / Е.Л.Немировский. – Минск: Маст.літ, 1990. – 597.
14. Падокшын 1990 – Падокшын, С.А.Філасофская думка эпохі Адраджэння ў Беларусі: Ад Францыска Скарыны да Семяона Полацкага / С.А.Падокшын. – Мінск: навука і тэхніка, 1990. – 285 с.
15. Падокшын 2003 – Падокшын, С.А. Беларуская думка ў кантэксце гісторыі і культуры/ С.А. Падокшын. – Мінск: Беларус. Навука, 2003. – 316 с.
16. Парэцкі 1975 – Парэцкі, Я.І. Сымон Будны/ Я.І.Парэцкі. – Мінск: Выд-ва БДУ, 1975. – 168 с.
17. Перепіска 1993 – Переписка Ивана Грозного с Андреем Курбским. – М.: Наука, 1993. – 432 с.
18. Пичета 1961 – Пичета В.И. Белоруссия и Литва XV-XVI вв./ В.И.Пичета. –М.: Изд-во Акад наук. СССР, 19961. – 816 с.
19. Саверчанка 1992 – Саверчанка, І.В. Канцлер вялікага княства: Леў Сапега / І.В. Саверчанка. – Мінск: Навука і тэхніка, 1992. – 64 с.
20. Саверчанка 1993 – Саверчанка, І.В. Сымон Будны гуманіст і рэфарматар/І.В.Саверчанка. – Мінск: Універсітэцкае. 1993. – 223 с.
21. Сапега 1989 – Сапега, Л. Прадмовы/ Л.Сапега //Статут Вялікага княства Літоўскага 1588: Тэкст давед.камент. / Беларус.сав.энцыкл; рэдкал.: і.П.Шамякін[і інш.]. – Мінск: БелСЭ, 1989. – С. 42-45.
22. Скарына 2008 – Скарына Ф.Выбр. тв. / Ф.Скарына; уклад., пер на бел. мову І.В.Саверчанкі. – Мінск: Беларуская навука, 2008. – 110 с.
23. Скарына і яго эпоха / В.А.Чамярыцкі [і інш.]; рэд. В.А.Чамярыцкі. – Мінск: Навука і тэхніка, 1990. – 207 с.
24. Спадчына Скарыны 1986 // Зб. матэрыялаў першых Скарынаўскіх чытанняў (1986) Складальнік Мальдзіс А.І. – Мінск: Навука і тэхніка, 1986. – 317 с.

25. Францыск Скарына і яго час 1988 – Францыск Скарына і яго час: Энцыкл.давед. – Мінск: БелСЭ, 1988. – 608 с.
26. Чатырохсотлеце беларускага друку 1926 – Чатырохсотлеце беларускага друку. 1526-1925. – Менск: Інбелкульт, 1926. – 356 с.
27. Шальквіч 2002 – Шалькевіч, В.Ф. Гсорыя палітычнай і прававой думкі Беларусі/ В.Ф. Шалькевіч. – Мінск: Маладзержнае навуковае супольніцтва, 2002. – 248 с.

Прыкладныя тэмы рэфератаў

1. Асаблівасці беларускага Адраджэння.
2. Рэнесанс і нацыянальная самасвядомасць.
3. Праблема талерантнасці.
4. Гуманістычныя ідэі эпохі Адраджэння.
5. Філасофскія ідэі ў творчасці Ф.Скарыны.
6. Сацыяльна-этычныя погляды Ф.Скарыны.
7. Ф.Скарына і праблема “чалавек-грамадства”.
8. Эстэтычныя ўяўленні Ф.Скарыны.
9. Філасофскі скептыцызм С.Буднага.
10. Антытрынітарызм С.Буднага.
11. Рэфармацыя і грамадская думка Беларусі і Літвы XVI-XVII ст.
12. Ідэі духоўнай свабоды ў грамадскай думцы Адраджэння ў Беларусі.
13. Філасофска-прававыя погляды Л.Сапегі.
14. А.Волян аб свабодзе асобы.
15. П.Скарга і беларуская культура.
16. Ідэя ўніяцтва ў творчасці І.Пацея.
17. Патрыятызм М.Гусоўскага.
18. Матэрыялістычныя і атэістычныя ідэі ў Беларусі.

Пытанні да заліку.

1. Асноўныя перыяды гісторыі айчыннай філасофскай думкі.
2. Асаблівасці язычніцкага светапогляду на старажытных беларускіх землях.
3. Вытокі і галоўныя рысы філасофскай думкі Сярэднявечча ў Беларусі.
4. Грамадска-філасофскія погляды К.Смаляціча.
5. Рэлігійна-філасофская канцэпцыя К.Тураўскага.
6. Маральна-эстэтычныя погляды Сярэднявечча.
7. Ідэя гісторыі ў сацыяльна-філасофскай думцы Сярэдніх вякоў.
8. Асаблівасці філасофскай культуры Адраджэння ў Беларусі.
9. Сацыяльна-этычныя погляды Ф.Скарыны.
10. Праблема чалавека ў творчасці Ф.Скарыны.
11. Скарынінская ідэя патрыятызму і сучаснасці.
12. Эстэтычныя аспекты ў творчасці Ф.Скарыны.
13. Філасофскі скептыцызм С.Буднага.
14. Гнасеалагічныя і сацыяльна-палітычныя погляды С.Буднага.
15. Праблема прававога грамадства і дзяржавы ў Л.Сапегі і А.Волана.
16. Матэрыялізм і атэізм К.Лышчынскага.
17. Філасофскія погляды С.Полацкага.
18. Асноўныя тэндэнцыі ў грамадска-філасофскай думцы канца XVII – першай паловы XVIII ст.
19. Экліктычная філасофія (А.Скарульскі, С.Шадурскі).
20. Філасофскія погляды Б.Дабшэвіча.
21. Вучэнне Г.Каніскага.
22. Асаблівасці філасофіі Асветніцтва ў Беларусі.
23. К.Нарбут і яго філасофскае вучэнне.
24. Філасофскія погляды А.Доўгірда.
25. Філасофская думка ў Беларусі першай палавіны XIX ст.
26. Ліберальны дэмакратызм В.Дуніна-Марцінкевіча.
27. Рэвалюцыйна-дэмакратычная думка К.Каліноўскага, Я.Лучыны.

28. Праблема чалавека і свабоды ў творчасці Я.Купалы і Я.Коласа.

29. Сацыяльна-філасофскія ідэі І.Абдзіраловіча.

30. Асноўныя філасофскія праблемы ў працах беларускіх навукоўцаў
другой палавіны XX ст.

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ